

EDUSKUNNAN VASTAUS 35/2003 vp

Hallituksen esitys luotsauslaiksi

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä luotsauslaiksi (HE 39/2003 vp).

Valiokuntakäsittely

Liikenne- ja viestintävaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LiVM 3/2003 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Luotsauslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on alusliikenteen turvallisuuden edistäminen sekä alusliikenteestä ympäristölle aiheutuvien haittojen ehkäiseminen.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *luotsauksella* alusten ohjailuun liittyvää toimintaa, jossa luotsi toimii aluksen päällikön neuvonantajana sekä vesialueen ja merenkulun asiantuntijana; sekä

2) *luotsilla* henkilöä, jonka Merenkululaitos on ohjauskirjan myöntämällä hyväksynyt toimimaan luotsina Suomen vesialueella sekä Saimaan kanavan vuokra-alueella.

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan luotsaukseen, jota järjestetään alusten avustamiseksi Suomen vesialueella sekä Saimaan kanavan vuokra-alueella.

4 §

Luotsaustoiminnan harjoittaminen

Luotsausliikelaitoksen on tarjottava tässä laissa tarkoitettuja luotsauspalveluja Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella niillä väylillä, joilla luotsia on käytettävä 5 §:n mukaan.

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään luotsauksesta, satama-alueella alusten ohjailuun liittyvää toimintaa, jossa henkilö toimii aluksen päällikön neuvonantajana sekä vesialueen ja merenkulun asiantuntijana, saavat harjoittaa myös satamahallinnon tehtävään hyväksymät henkilöt.

5 §

Luotsinkäyttövelvollisuus

Aluksen on Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella olevilla luotsattaviksi väyliksi määritellyillä vesilain (264/1961) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetuilla yleisillä kulkuväylillä käytettävä luotsia, jos aluksen lastin vaarallisuus tai haitallisuus taikka aluksen koko sitä edellyttää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus käyttää luotsia on myös sellaisella ulkomaisella valtion aluksella, jota ei käytetä kaupallisen toiminnan harjoittamiseen.

Luotsinkäyttövelvollisuus ei koske:

- 1) Suomen valtion omistamaa alusta, jota ei käytetä kaupallisen toiminnan harjoittamiseen;
- 2) yleiseen tiehen kuuluvaa lauttaa ja alusta, joka on yksinomaan saariston kehityksen edistämiseksi annetussa laissa (494/1981) tarkoitettua yhteysalusliikenteessä, tai vastaavanlaisessa liikenteessä Ahvenanmaan maakunnassa; eikä
- 3) venäläistä alusta sen liikennöidessä vain Saimaan kanavan vuokra-alueella.

Aluksen kokoon perustuvasta luotsinkäyttövelvollisuudesta on vapautettu:

- 1) alus, jonka päällikölle Merenkululaitos on myöntänyt 14 §:ssä tarkoitetun linjaluotsin-kirjan;
- 2) alus, jolle Merenkululaitos on myöntänyt 16 §:ssä tarkoitetun erivapauden; sekä
- 3) Saimaan vesialueella liikennöivä kotimaanliikenteen alus.

Merenkululaitos voi turvallisuus- tai ympäristönsuojelullisista syistä päättää, että nimetyn päällikön tai tietyn aluksen tulee käyttää luotsia muutoinkin kuin silloin, kun siihen tämän lain mukaan on velvollisuus.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset aluksista, joita luotsinkäyttövelvollisuus koskee.

6 §

Maksuvelvollisuus

Luotsia käyttävän aluksen laivanisäntä on velvollinen suorittamaan luotsausmaksua siten kuin Luotsausliikelaitoksesta annetussa laissa (/) ja sen nojalla annetuissa säännöksissä määrätään.

7 §

Päällikön vastuu ja tiedonantovelvollisuus

Aluksen päällikkö on vastuussa aluksensa ohjailusta myös silloin, kun hän noudattaa luotsin antamia aluksen ohjailuun liittyviä ohjeita.

Päällikkö on velvollinen antamaan luotsille kaikki ne tiedot, joilla on merkitystä luotsaukselle.

8 §

Luotsin vastuu ja velvollisuudet

Luotsi on vastuussa luotsauksesta. Luotsin on annettava luotsattavan aluksen päällikölle aluksen turvallisen kulun kannalta tarpeelliset tiedot ja ohjeet sekä valvottava niitä aluksen ohjailuun ja käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä, joilla on merkitystä alusliikenteen turvallisuudelle ja ympäristönsuojelulle.

Luotsi on velvollinen ilmoittamaan alusliikennepalvelulle kaikista havainnoistaan, joilla on merkitystä merenkulun, aluksen ja siinä olevien ihmisten turvallisuuden, ympäristönsuojelun tai meri- ja tullivalvonnan kannalta. Lisäksi luotsin on ilmoitettava luotsattavalle alukselle sattuneista tai luotsattavan aluksen aiheuttamista vahingoista ja vaadittaessa annettava näistä lisätietoja viranomaisille.

Luotsiin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

9 §

Luotsauksen alkaminen ja päättyminen

Luotsaus alkaa silloin, kun alus lähtee laituriin tai ankkuripaikalta ja satamaan tultaessa luotsaus päättyy silloin, kun alus on ankkuroitu tai kiinnitetty laituriin.

Muutoin luotsaus alkaa, kun luotsi on noussut alukseen ja aloittanut luotsauksen, ja päättyy, kun luotsi on luovuttanut luotsauksen toiselle luotsille tai päättänyt luotsauksen.

Luotsi voi, sovittuaan asiasta luotsattavan aluksen päällikön kanssa, nousta alukseen tai poistua aluksesta muussa kohdassa kuin luotsattavan väylän luotsipaikalla, jos sää- tai jääolosuhteet sitä edellyttävät. Tästä on ilmoitettava alusliikennepalvelulle.

10 §

Luotsin avustaja ja kahden luotsin käyttö

Luotsilla on oikeus ottaa luotsausmatkalle mukaansa avustaja, jos se on tarpeellista luotsauksen suorittamista tai paluumatkaa varten. Mukaan voidaan ottaa myös luotsiksi koulutettava henkilö.

Jos luotsauksessa käytetään olosuhteisiin tai aluksen navigointiin ja käsittelyyn liittyvien seikkojen vuoksi kahta luotsia, niin aluksen päällikölle on ilmoitettava ennen luotsauksen aloittamista, kumpi luotseista vastaa luotsauksesta.

11 §

Luotsin oikeus kieltäytyä luotsauksesta tai keskeyttää luotsaus

Luotsilla on oikeus kieltäytyä luotsauksesta tai keskeyttää luotsaus, jos hän katsoo, että matkan aloittaminen tai jatkaminen vaarantaa luotsattavan aluksen, siinä olevien ihmisten, muun vesiliikenteen tai ympäristön turvallisuutta. Luotsin on tällöin välittömästi ilmoitettava kieltäytymisen tai keskeyttämisen perusteet aluksen päällikölle sekä ilmoitettava luotsauksesta kiel-

täytymisestä tai sen keskeyttämisestä alusliikennepalvelulle.

12 §

Luotsin ohjauskirja

Luotsilla on oikeus luotsata niillä väylillä, joihin hän on Merenkululaitoksen myöntämällä ohjauskirjalla saanut luotsausoikeuden. Ohjauskirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on:

- 1) merikapteeninkirja;
- 2) sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppa-aluksessa kansipalveluksessa olevalta;
- 3) harjoittelumatkoja ohjauskirjaan merkittävällä väylällä;
- 4) Merenkululaitoksen järjestämä hyväksytty suoritetu kirjallinen tutkinto;
- 5) Merenkululaitoksen hyväksymän henkilön vastaanottama koeluotsaus ohjauskirjaan merkittävän väylän molempiin suuntiin; sekä
- 6) tarvittava suomen ja ruotsin kielen taito.

Luotsin ohjauskirja myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi ja se voidaan hakeuksesta uudistaa. Luotsin ohjauskirjan uudistamisen edellytyksenä on, että luotsi osoittaa säilyttäneensä väylätuntemuksensa ja että hänellä on sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppa-aluksessa kansipalveluksessa olevalta.

Luotsin ohjauskirjan myöntämisen edellytyksistä ja ohjauskirjan sisällöstä sekä ohjauskirjan uudistamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Luotsin ohjauskirjan peruuttaminen

Merenkululaitoksen on peruutettava luotsin ohjauskirja, jos:

- 1) luotsilla ei enää ole sellaista terveyttä tai kuntoa, joka vaaditaan kauppa-aluksessa kansipalveluksessa olevalta; tai
- 2) luotsi ei enää tiedoiltaan tai taidoiltaan täytä ohjauskirjan saamisen edellyttämiä kelpoisuusvaatimuksia.

Merenkulkulaitos voi peruuttaa ohjauskirjan, jos:

1) luotsi toistuvasti rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tai muita alusliikennettä koskevia säännöksiä ja määräyksiä; tai

2) muutoin vaarantaa toiminnallaan alusliikenteen turvallisuutta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa Merenkulkulaitos voi velvoittaa luotsin heti toimittamaan ohjauskirjansa Merenkulkulaitokselle.

Jos ohjauskirjaa ei peruuteta pysyvästi, on päätöksessä määrättävä aika, jonka kuluessa ohjauskirjaa ei anneta. Aika alkaa kulua siitä, kun päätös on saatettu asianomaiselle tiedoksi tai viimeistään ohjauskirjan voimassaolon päättyessä.

14 §

Linjaluotsinkirja

Merenkulkulaitos voi hakemuksesta myöntää väylä- ja aluskohtaisen linjaluotsinkirjan aluksen päällikölle, joka osoittaa tuntevansa aluksen käyttämän väylän. Linjaluotsinkirja voidaan vastaavin edellytyksin myöntää myös aluksen perämiehelle.

Linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakija:

1) on osallistunut hakemuksen kohteena olevan aluksen tai vastaavanlaisen aluksen navigointiin päällikkönä tai perämiehenä linjaluotsinkirjaan merkittävällä väylällä;

2) on suorittanut hyväksytysti Merenkulkulaitoksen järjestämän kirjallisen tutkinnon;

3) on suorittanut Merenkulkulaitoksen hyväksymän henkilön vastaanottaman koeluotsauksen linjaluotsinkirjaan merkittävän väylän molempiin suuntiin tai hakemuksessa määriteltyyn suuntaan; sekä

4) hallitsee tarvittavassa laajuudessa suomen tai ruotsin kieltä.

Linjaluotsinkirja myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Linjaluotsinkirjan uudistamisen edellytyksenä on, että kirjan haltija osoittaa säilyttäneensä väylätuntemuksensa.

Linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksistä ja linjaluotsinkirjan sisällöstä sekä linjaluotsinkirjan uudistamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

15 §

Linjaluotsinkirjan peruuttaminen

Linjaluotsinkirjan peruuttamiseen sovelletaan vastaavasti, mitä 13 §:ssä säädetään luotsin ohjauskirjan peruuttamisesta.

16 §

Erivapaus

Merenkulkulaitos voi hakemuksesta myöntää aluskohtaisen erivapauden luotsinkäyttövelvollisuudesta sellaiselle alukselle, jonka päälliköllä on pitkäaikainen kokemus liikenteestä Suomen aluevesillä tai Saimaan vesialueella joko hakemuksen kohteena olevassa tai vastaavanlaisessa aluksessa. Jos aluksen vahtijärjestelyjen vuoksi perämies vastaa komentosiltavahdin pidosta, vapautuksen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että myös perämiehellä on vastaava kokemus liikenteestä kuin aluksen päälliköllä hakemuksen kohteena olevassa tai vastaavanlaisessa aluksessa.

Päällikön ja perämiehen on lisäksi hallittava tarvittavassa laajuudessa joko suomen tai ruotsin kieltä.

Erivapauden myöntämisen edellytyksenä on, ettei alusturvallisuus tai ympäristö vaarannu. Erivapautteen voidaan liittää ehtoja, jotka koskevat aluksen vahtijärjestelyjä tai muun päällystön kokemusta aluksen navigoinnissa.

Erivapaus myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi, ja se voidaan hakemuksesta uudistaa samoin edellytyksin kuin se voidaan myöntää.

Merenkulkulaitos voi peruuttaa erivapauden, jos myöntämisen perusteet lakkaavat olemasta voimassa, erivapauden saanut rikkoo toistuvasti tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tai muita alusliikennettä koskevia

säännöksiä ja määräyksiä tai muutoin vaarantaa toiminnallaan alusliikenteen turvallisuutta.

Erivapauden myöntämisen edellytyksistä ja erivapauspäätöksen sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

17 §

Virka-apu

Luotsilla on oikeus saada tarvittaessa valtion aluksen päälliköltä sekä poliisilta, rajavartiolaitokselta ja tullilaitokselta virka-apua.

18 §

Valvonta

Tämän lain täytäntöönpano ja lain noudattamisen ylin valvonta kuuluvat liikenne- ja viestintäministeriölle.

Merenkulkulaitos valvoo tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

19 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä laiminlyömällä velvollisuuden käyttää luotsia tai luotsaamalla ilman oikeutta taikka laiminlyömällä säädetyn tiedonanto- tai ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luotsausrikkomuksesta* sakkoon.

20 §

Tuomioistuin

Tämän lain 4—11 §:n mukaan käsiteltävissä asioissa toimivaltainen tuomioistuin määräytyy merilain (674/1994) 21 luvun säännösten mukaan.

Merenkulkulaitoksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

21 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset sekä yleispoikkeukset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Merenkulkulaitos antaa tarkemmat määräykset luotsin ohjauskirjan ja linjaluotsinkirjan myöntämiseen liittyvistä kirjallisista tutkimuksista ja koeluotsauksista sekä pitää luetteloa myöntämistään luotsin ohjauskirjoista, linjaluotsinkirjoista ja erivapauksista.

Merenkulkulaitos antaa tarkemmat määräykset luotsattavista väylistä, luotsausmatkoista ja luotsipaikoista sekä julkaisee niistä luetteloa.

Merenkulkulaitos voi erityisten sää- tai jääolosuhteiden vuoksi myöntää Luotsausliikelaitokselle poikkeuksia luotsauspalvelujen tarjoamisvelvollisuudesta, jos luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien säännösten noudattaminen olisi ilmeisen tarkoituksetonta tai kohtuuttoman hankalaa ja edellyttäen, että alusturvallisuutta ja ympäristöä ei vaaranneta. Samoilla edellytyksillä Merenkulkulaitos voi myöntää aluksille poikkeuksen luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien säännösten noudattamisesta.

22 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004.

Tällä lailla kumotaan 6 päivänä helmikuuta 1998 annettu luotsauslaki (90/1998) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

EV 35/2003 vp — HE 39/2003 vp

Kumotun lain tai sen nojalla annettujen säännösten nojalla annettu luotsin ohjauskirja, linjaluotsinkirja tai vapautus luotsinkäyttövelvollisuudesta on kuitenkin voimassa myöntöpäätöksessä tarkoitetun ajan, jollei päätöstä tämän lain nojalla muuteta tai kumota.

Helsingissä 21 päivänä lokakuuta 2003